

Суть П(С)БУ 30 «Биологические активы» и проблемы с его применением

Л.И. Стадник, О.Ф. Кирилюк

Рассмотрены методические и практические проблемы бухгалтерского учета, связанные с внедрением П(С)БУ 30 «Биологические активы». Исследован вопрос определения объектов учета, оценки, расходов и доходов, финансовых результатов от операций, связанных с биологическими активами. Выявлены отдельные противоречия между данными П(С)БУ и другими нормативно-правовыми актами, даются отдельные предложения относительно организации учета биологических активов.

Ключевые слова: биологические активы, оценка, первичное признание, первичная стоимость, справедливая стоимость, ожидаемые расходы, цены активного рынка

The sense of bookkeeping standard «biological assets» and problems of its usage

L. Stadnik, O. Kyrylyuk

The methodological and practical problems of bookkeeping related with the bookkeeping standard «biological assets» introduction were studied. The question concerning the definition of the accounting objects, estimation, charges and incomes, financial results from the operations connected with the biological assets were researched. The single contradictions between the bookkeeping standard data and other standards are discovered, the other propositions concerning the biological assets account organization are suggested.

Key words: biological assets, estimation, price, true cost, supposed charges, active markets prices.

УДК 657.432/.6«312»

ХОМЯК Н.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Пропонуються методичні основи організації проведення обліку і аудиту дебіторської заборгованості підприємства в умовах використання комп'ютерних систем.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, аналіз, аудит, комп'ютерна обробка даних, ефективність.

Постановка проблеми. Для ефективної роботи будь-якого підприємства важливим є принцип побудови інформаційної системи підприємства з автоматизованою обробкою інформації. До методики обліку, аудиту та аналізу економічної інформації за умов автоматизації висуваються такі вимоги: системність, комплексність, оперативність, точність, прогресивність, динамічність. Обліково-аналітичний процес з використанням ПЕОМ можна представити в такій послідовності: постановка задачі та її формалізований опис; накопичення інформації; обробка інформації; аналіз; аудит; використання результатної інформації. Водночас комп'ютерна обробка даних впливає на процес вивчення аудитором системи обліку і внутрішнього контролю підприємства, що перевіряється. Важливе місце у забезпеченні прибутковості підприємств належить вирішенню проблем в організації управління, зокрема, управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю.

Мета досліджень. Враховуючи сучасні вимоги щодо економічного контролю, зокрема до аудиту, визначити основні проблеми обліку і аудиту дебіторської заборгованості в умовах використання сучасних інформаційних систем та шляхи їх вирішення.

Методика досліджень. Економічні дослідження щодо вдосконалення обліку і аудиту дебіторської заборгованості підприємства в умовах використання сучасних комп'ютерних систем здійснені із застосуванням сукупності способів і прийомів, які дають можливість провести облік і аудит системно, в найбільш доцільній послідовності. Серед них: діалектичний, логічний, порівняльний, економічний, статистичний та інші методи.

Результати досліджень та їх обговорення. Підприємства, які реалізують продукцію (виконують роботи, надають послуги) в кредит, здійснюють це для того, щоб конкурувати на ринку і збільшувати обсяги реалізації. У процесі встановлення термінів кредиту керівництво підприємств має брати до уваги як умови, які пропонують конкуренти, так і бажання покупців. Звичайно, що підприємства, які реалізують свою продукцію в кредит, хочуть мати таких покупців, які б оплатили свої борги. Тому більшість підприємств відпрацьовують процедури контролю для збільшення імовірності реалізації тільки тим покупцям, які можуть оплатити рахунки у разі настання терміну платежу. Проте незалежно від того, наскільки досконалою і ефективною є система контролю платоспроможності підприємства, завжди знайдуться покупці, які не можуть і не будуть платити. Рахунки таких покупців є сумнівними або безнадійними рахунками і належать до

збитків чи витрат з реалізації продукції (робіт, послуг) в кредит. Підприємство розраховує реалізувати готової продукції значно більше за вигідними цінами, ніж якщо б воно не реалізовувало в кредит, збільшивши в результаті свій прибуток. Оскільки підприємства реалізують продукцію в кредит для того, щоб підвищити обсяги продаж, сумнівні рахунки, зв'язані з продажами, повинні враховуватися як витрати в тому періоді, коли фактично була здійснена реалізація, тому створюють резерв на покриття сумнівних боргів [1].

Автоматизація бухгалтерського обліку та інших управлінських функцій підприємства, з одного боку, і автоматизація аудиту, з іншого, докорінно змінюють проведення аудиту на конкретно-економічному об'єкті.

Для ефективної роботи комп'ютерних аудиторських систем необхідно провести для цих програм розвинуті заходи контролю під час здійснення господарських операцій. За введення даних в інтерактивному режимі вони мають підлягати негайній перевірці. Непідтверджених даних не потрібно приймати. На екрані терміналу повинно висвітлитися повідомлення, яке б дало можливість користувачу виправити дані й відразу ж ввести їх повторно. Аудиторські процедури, виконувані одночасно з інтерактивною обробкою, можуть включати перевірку відповідності засобів контролю за інтерактивними прикладними програмами. Наприклад, це може бути зроблено за допомогою введення тестових операцій через пристрій терміналу, або за допомогою аудиторського програмного забезпечення. Аудитор може використовувати такі тести для того, щоб підтвердити своє розуміння системи, або для перевірки засобів контролю, таких як паролі та інші засоби контролю доступу [2].

Є певні особливості систем, що працюють у реальному масштабі часу, які породжують труднощі як для споживача, так і для аудитора. Із системами, що працюють у реальному масштабі часу, пов'язані такі труднощі для контролю:

- введені дані не згруповані, тому комп'ютерна система сприймає невпорядковані дані різних видів, що вводяться;
- на комп'ютері здійснюється тільки швидка перевірка документів;
- системи, котрі працюють у реальному масштабі часу, збільшують і ускладнюють взаємозв'язок секцій системи;
- висока продуктивність систем, які працюють у реальному масштабі часу, значно збільшує швидкість обробки інформації, що ускладнює процес контролю.

Особливості інтерактивних комп'ютерних систем зумовлюють велику ефективність проведення аудитором аналізу нових інтерактивних бухгалтерських прикладних програм до, а не після початку експлуатації. Такий попередній аналіз дасть аудитору можливість перевірити додаткові функції, наприклад, детальні списки операцій або функції контролю в межах самої програми. Це також надасть аудитору достатньо часу для того, щоб розробити і випробувати аудиторські процедури до їх проведення.

Приступаючи до проведення аудиторської перевірки, аудитор, насамперед, має ознайомитися з організаційною формою обробки даних і рівнем автоматизації управлінських завдань, у тому числі завдань бухгалтерського обліку.

Одним із видів аудиторських процедур є аналітичні процедури. Вони полягають у виявленні, аналізі й оцінці співвідношень між фінансово-економічними показниками діяльності економічного суб'єкта, який перевіряють. Їх застосування засноване на причинно-наслідковому зв'язку між аналізованими показниками.

Проведення аналітичних процедур дає аудитору значний обсяг необхідної йому інформації і при цьому потребує набагато менше витрат, ніж проведення детального тестування.

Аналітичні процедури стосовно дебіторської заборгованості передбачають порівняння фінансової інформації:

- із порівнюваною інформацією за попередній період або періоди;
- з очікуваними результатами (з планом, бюджетом тощо);
- з аналогічною інформацією в галузі (порівняння показників із показниками аналогічних підприємств галузі);
- з інформацією, одержаною із застосуванням різних методів. Зокрема, резерв сумнівних боргів у нашій країні розраховується як добуток визначеної згідно з п.8 П(С)БО 10 суми дебіторської заборгованості та коефіцієнта сумнівності по кожній групі. Для визначення величини резерву передбачено два варіанти визначення величини сумнівних боргів. За першим способом вона ви-

значається окремо по кожному сумнівному боргу залежно від фінансового стану (платоспроможності) боржника та оцінки імовірності погашення боргу повністю чи частково. Це метод умовного визначення резерву сумнівних боргів, оскільки платоспроможність будь-якого дебітора можна визначити лише приблизно. За допомогою другого способу розрахунок резерву проводиться на підставі класифікації поточної дебіторської заборгованості за термінами її несплати та аналізу її фактичного непогашення за попередні звітні періоди [4].

Оцінка дебіторської заборгованості по термінах оплати являє собою процес складання списку боржників у відповідності з датами оплати рахунку. Якщо покупець пропустив термін платежу, то існує імовірність того, що рахунок не буде оплачено. Чим більший термін прострочення, тим вища імовірність несплати рахунку. Ранжування рахунків дебіторської заборгованості по термінах оплати допомагає керівництву визначати кредитну політику і політику збору грошових засобів по дебіторській заборгованості, а також попереджує керівництво про можливі проблеми. Рахунки класифікують по групах: термін оплати не наступив; прострочення від 1 до 30 днів; прострочення від 31 до 60 днів; прострочення від 61 до 90 днів; більше 90 днів. Прогнозований відсоток сумнівних боргів кожної категорії перемножують на суму боргів у кожній категорії, щоб визначити прогнозоване сальдо резервів сумнівних боргів.

Висновки. За комп'ютеризованого ведення бухгалтерського обліку ранжування дебіторської заборгованості по термінах оплати проводити легше і швидше. Нині на вітчизняному ринку систем автоматизації існує ряд комп'ютерних аудиторських програм. Але вони не враховують специфіку галузі і технологію конкретного виробництва і не мають стандартних загальноприйнятих рішень. Потрібна програма, яка б підтримувала розгорнутий аналітичний облік, мала б глибоку спеціалізацію, а також засоби об'єднання даних з різних АРМ для отримання зведених звітних форм. Ця програма має здійснювати: оперативну оцінку реального стану заборгованості на підставі даних, зареєстрованих різними службами в єдиній базі; структурування заборгованості по датах виникнення, термінах погашення, сумах, підрозділах, відповідальним розпорядникам, контрагентам та ін.; управлінську оцінку заборгованості; забезпечення взаємозаліків за допомогою перерозподілу заборгованості між контрагентами; управління боргами (сурогатами); побудову складних залікових ланцюгів; індивідуальне лімітування прийнятих заліків. Із відомих на сьогодні програм лише програма «Парус» частково задовольняє цим вимогам. По суті ця програма ґрунтується на основних принципах задачі Customer Relationship Management (CRM), тобто, це установка на оптимальну дисципліну роботи з клієнтурою. CRM охоплює практично всю діяльність підприємства, яке має клієнтуру. Ця технологія підтримує збір, обробку і аналіз інформації для досягнення максимального прибутку із "перспективних" клієнтів, залучення нових і збереження лояльності існуючих клієнтів, зменшення витрат на роботу з ними. Застосування CRM-методик дозволяє підвищити ефективність маркетингу, збуту і сервісного обслуговування за рахунок ведення єдиної бази клієнтів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Белозерцев В.С. Проблеми побудови процесу аналізу дебіторської заборгованості // Економіка: проблеми теорії та практики.– 2003.– Випуск 183.– С. 821-828.
2. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Підручник.– К.: Каравела, 2009.– 544с.
3. П(с)БО 10 “Дебіторська заборгованість” // Затверджено наказ Мінфіну України від 31.12.99 р. № 318.
4. Протопопенко Г.О. Деякі не вирішені питання обліку поточної дебіторської заборгованості // Вісник соціально-економічних досліджень.– 2003.– Випуск 17.– С.251-255.
5. Шквир В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. Інформаційні системи і технології в обліку.– Л.: Видавництво національного університету “Львівська політехніка”, 2003 – 268 с.

Организация учета и аудита дебиторской задолженности в условиях современных информационных технологий

Н. В. Хомяк

Автором предлагаются методические основы организации проведения учета и аудита дебиторской задолженности предприятия в условиях использования компьютерных систем.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, анализ, аудит, компьютерная обработка данных, эффективность.

Organization accounting and auditing accounts receivable in the current information technology

N. Homiak

The author offered methodological bases of accounting and auditing of accounts receivable in enterprise computing.

Key words: accounts receivable, analysis, audit, computer data processing efficiency.